

Kotitehtävät:

1. Muodosta yhteydettömät kieliopit seuraaville kielille:

- (a) $\{a^m b^n \mid 0 \leq m \leq 2n\}$
(b) $\{ucv \mid u, v \in \{a, b\}^* \text{ ja } |u| = |v|\}$

Anna lisäksi (a)-kohdan kieliopin mukainen johto lauseelle $aaabb$ ja (b)-kohdan mukainen johto lauseelle $abcab$.

2. Merkkijono w on *palindromi*, jos $w = w^R$. (Esimerkiksi “SAIPPUAKAUPPIAS”, “RETKIDIKTER”, “AUTIOITUA”) Tarkastellaan tässä aakkoston $\{a, b\}$ palindromien muodostamaa kieltä

$$\text{PAL} = \{w \in \{a, b\}^* \mid w = w^R\}.$$

- (a) Osoita, että kieli PAL ei ole säännöllinen.
(b) Laadi kielen tuottava yhteydetön kielioppi.
3. Seuraavien yhteydettömien kielioppien tuottamat kielet ovat säännöllisiä. Kuvaa kielet säännöllisinä lausekkeina:

- (a) $\{S \rightarrow AS \mid \varepsilon, \quad A \rightarrow a \mid b\}$
(b) $\{S \rightarrow aSa \mid aSb \mid bSa \mid bSb \mid \varepsilon\}$

Demonstraatiotehtävät:

4. *Hahmolausekkeet* ovat esimerkiksi UN^*X -järjestelmien tekstityökaluissa käytetty säännöllisten lausekkeiden yleistys, jossa sallitaan merkkijonoarvoisten muuttujien käyttö lausekkeissa. Sovitettaessa merkkijonoa annettuun lausekkeeseen vaaditaan, että tietynnimisen muuttujan arvoksi tulee eri kohdissa sama osamerkkijono. Siten esimerkiksi aXb^*Xa ja $aX(a \cup b)^*YX(a \cup b)^*Ya$ ovat aakkoston $\{a, b\}$ hahmolausekkeita, joista ensimmäinen kuvaa kielen $\{awb^nwa \mid w \in \{a, b\}^*, n \geq 0\}$. Osoita, että hahmolausekkeet ovat säännöllisten lausekkeiden aito yleistys, so. että niillä voidaan kuvata myös joitakin ei-säännöllisiä kieliä.
5. Osoita, että kieli $\{w \in \{a, b\}^* \mid w\text{:ssä on yhtä monta } a\text{:ta ja } b\text{:tä}\}$ ei ole säännöllinen, ja laadi yhteydetön kielioppi sen kuvaamiseen.
6. Laadi yhteydetön kielioppi, joka tuottaa kaikki seuraavan esimerkin tapaiset, yksinkertaisista sisäkkäisistä **for**-silmukoista, **begin**- ja **end**-sulkeilla kootuista lauseista ja alkeisoperaatioista **a** rakentuvat “ohjelmat”:

```
a;  
for 3 times do  
begin  
  for 5 times do a;  
  a; a  
end.
```

Voit olettaa silmukkalaskureiden olevan kokonaislukuja väliltä $0, \dots, 9$.